

Różnorodność niesłyszących studentów

Edukacja, język, kultura w świetle doświadczeń amerykańskich

Złożoność problematyki systemu edukacji osób niesłyszących w Stanach Zjednoczonych warunkuje wiele czynników, wśród których najważniejsze ogniskują się zasadniczo wokół dwóch postulatów nauczycieli dzieci niesłyszących. Pierwszy z nich osadza się na przypuszczeniu, że osoby głuche są jednojęzyczne (mowa tu o języku angielskim). Drugie zaś dotyczy oczekiwań społeczeństwa, że osoby głuche będą identyfikowały się ze środowiskiem osób słyszących oraz ich kulturą, dzięki czemu nabędą takie same role kulturowe i kompetencje komunikacyjne, jak osoby słyszące – donosi wstęp rozprawy doktorskiej Barbary Kannapell – Głuchego socjologa z Uniwersytetu Gallaudeta – sformułowany blisko 20 lat temu. Choć z polskiej perspektywy problematyka ta jest wciąż aktualną, warto wyprzedzić czas i zorientować się w obecnych trendach edukacyjnych płynących z uczelni o prekursorskich badaniach w zakresie Amerykańskiego Języka Migowego, które stały się inspiracją dla wielu krajów Europy.

O konferencji

W dniach 23 – 26 czerwca 2009 roku Uniwersytet Gallaudeta w Waszyngtonie gościł w swoich murach nauczycieli, instruktorów, pracowników naukowych podejmujących, w ramach konferencji Educating Diverse Students: Language, Culture & Learning, teoretyczno

– praktyczny dyskurs dotyczący jakości i metodyki kształcenia nowej generacji studentów niesłyszących/Głuchych* i słabosłyszących, zgodnie z najnowszymi osiągnięciami naukowymi w tej dziedzinie.

Tematyka wystąpień prezentowanych w sposób dwujęzyczny: w Amerykańskim Języku Migowym oraz języku angielskim, ogniskowała się wokół wielu zagadnień, wśród których

znalazły się obszary dotyczące m.in.:

- nauczania języka angielskiego oraz języka sztuki,
- nowych technologii edukacyjnych wspierających proces kształcenia,
- doradztwa i wsparcia w dostępie do edukacji oraz w procesie nauczania i uczenia się,
- innowacji w nauczaniu przedmiotów ścisłych osób niesłyszących/Głuchych i słabosłyszących,
- kulturowych i społecznych aspektów kształcenia osób niesłyszących/Głuchych.

W trakcie kilkudniowego wydarzenia, jednym z najbardziej dyskusyjnych i ważkich tematów była kwestia kształcenia językowego przynoszącego rezultaty w zakresie umiejętności

czytania i pisania niesłyszących studentów. Przedstawiano w jej obrębie korzyści z posługiwania się ćwiczeniami zamkniętymi ulepszającymi te kompetencje, jak również rozwijające umiejętności konwersatoryjne oraz gramatyczne. Proponowano szerokie spektrum

rozwiązań technologicznych, które wpływałyby na poprawę jakości kształcenia językowego (zarówno w języku angielskim, jak i Amerykańskim Języku Migowym – ASL). Wyraźnie zwracano uwagę na potrzebę stosowania efektywnego systemu oceniania rezultatów i osiągnięć studentów uwzględniających ich językową różnorodność (poziom biegłości w: ASL, ASL i języku migowym, jak również oralność).

Na szczególną uwagę zasługuje pragmatyczny wymiar prezentacji Profesorów Tonyi Stremlau oraz Gene'a Mirusa z Uniwersytetu Gallaudeta, podejmujących problematykę gier słownych w nauczaniu języka angielskiego

oraz ASL studentów i uczniów w różnym wieku. W świetle doświadczeń naukowców rozumienie struktury języka wymaga zwiększonej łatwości w jego używaniu. W dodatku, poziom abstrakcji języka wiąże się z koniecznością przyjrzenia się jego strukturze, która wspierałaby naukę drugiego języka. (To nawiązanie do tzw. filozofii dwujęzyczności, która, w przypadku dzieci niesłyszących, traktuje język migowy jako pierwszy, a jako drugi pisemną formę języka narodowego). Ponieważ dla przeciętnego studenta niesłyszącego perspektywa klasycznych zajęć z gramatyki języka angielskiego nie jest ekscytującą, badacze starali się wykorzystać bardziej ludyczną formę kształcenia językowego w celu stworzenia dla nich efektywnej i atrakcyjnej gry językowej.

Uniwersytet Gallaudeta

Organizatorzy konferencji – Council of American Instructors of the Deaf (CAID) – nieprzypadkowo wybrali Uniwersytet Gallaudeta na miejsce naukowej debaty i twórczej inspiracji na polu edukacji osób niesłyszących/Głuchych i słabosłyszących. Uczelnia ta jest rozpoznawana na całym świecie jako prestiżowy Uniwersytet o wysokiej jakości programach edukacyjnych dla osób niesłyszących/Głuchych i słabosłyszących, ośrodek pionierskich i najbardziej zaawansowanych badań, m.in. lingwistycznych w zakresie Amerykańskiego Języka Migowego, czy antropologicznych dotyczących kultury Głuchych. Promuje on koncepcje różnorodności wśród niesłyszących/Głuchych i słabosłyszących studentów, jak również ideę inclusive deaf university. Językiem wykładowym całej społeczności akademickiej, w tym osób słyszących, jest tu Amerykański Język Migowy (ASL), który obowiązuje również na terenie rozległego kampusu Uczelni. Początki jej istnienia sięgają roku 1856, w którym Amos Kendall ofiarował dwa akry posiadłości w północno-wschodnim Waszyngtonie w celu założenia szkoły i domów mieszkalnych dla 12 niesłyszących i 6 niewidomych uczniów. Rok później szkoła zyskała nazwę Columbia Institution for the Instruction of the Deaf and Dumb and the Blind, a w roku 1864 status szkoły wyższej. Od 1954 roku nosi nazwę Gallaudeta, którą zawdzięcza Thomasowi Hopkinsowi Gallaudetowi, stając się w roku 1986 Uniwersytetem. Dwa lata później, w wyniku strajków studenckich (the Deaf President Now), pierwszym w historii uczelni niesłyszącym rektorem został dr I. King Jordan. Wydarzenie to, związane także z wcześniejszą, niekorzystną polityką edukacyjną wobec

osób niesłyszących/Głuchych, jest dziś na całym świecie symbolem determinacji oraz wzmocnienia siły osób niesłyszących i słabosłyszących.

Prezentacja Uniwersytetu Jagiellońskiego

W tej historycznej uczelni i na tej ważnej konferencji zostały zaprezentowane także doświadczenia Biura ds. Osób Niepełnosprawnych UJ w zakresie wsparcia edukacyjnego oferowanego studentom niesłyszącym/Głuchym i słabosłyszącym, w tym lektoratów języka angielskiego: Technology & English in the context of diversity: learning and teaching deaf/Deaf and hard of hearing students. W trakcie konferencji przedstawiono również idee projektu DARE oraz wybrane multimedialne materiały szkoleniowe z jego części dedykowanej osobom Głuchym. Uczestnicy konferencji byli niezwykle zainteresowani przedstawioną ofertą Biura, którą wraz z wartością merytoryczną materiałów projektowych ocenili bardzo wysoko. Wyrazili jednocześnie zaskoczenie związane ze statusem Polskiego Języka Migowego, który wciąż nie jest wprowadzony w naszym kraju do systemu edukacji dzieci i młodzieży niesłyszącej w postaci strategii kształcenia dwujęzycznego. Niewykorzystany potencjał osób niesłyszących do nauki języka manualnego skutkuje zwiększonymi trudnościami w nauce, rozumieniu i posługiwaniu się językiem polskim.

W efekcie pozytywnej współpracy między Uniwersytetem Gallaudeta a Uniwersytetem Jagiellońskim prof. Tonya Stremlau przyjęła zaproszenie udziału w konferencji Świadomość niepełnosprawności – nowe wyzwania dla edukacji, w trakcie której przedstawiła w Amerykańskim Języku Migowym koncepcję kształcenia dwujęzycznego i dwukulturowego studentów Głuchych. termin Głuchy pisany wielką literą odnosi się do osób Głuchych kulturowo, czyli tych, dla których język migowy jest pierwszym lub preferowanym w procesie komunikacji.

Dagmara Nowak-Adamczyk